

De Iustitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

14 Vtrùm quando crimen est publicum, sed auctor ignoratur, Iudex possit
inquirere quis fecerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

quo, quod commodè auerti non potest, nisi Superioris opera; tunc enim non est habenda ratio famæ; vt dictum est supra cap. 11. dub. 9.

DVBITATIO XIV.

Vtrum quando crimen est publicum, sed auctor ignoratur, Iudex possit inquirere quis fecerit.

113
Sententia
Cates. &
Soti.

Multi docent id non esse licitum: Caietanus q. 69. art. 1. & 2. & Sotus de secreto, membro 2. quest. 6. dub. 4. & quidam alij. Primò, Quia Canones vetant ne procedatur per inquisitionem, nisi de auctore sit fama, vel certè indicia, cap. Cum oporteat. 19. de accusat. *Nisi super prædictis famam ipsius laam esse noueritis, ad inquisitionem illorum non subito procedatis.* Idem habetur cap. Inquisitionis. 21. & cap. Qualiter & quando 24. eodem tit. Secundò, Si licet in genere inquirere malefactorem, sequeretur quòd ipse malefactor, si fortè interrogaretur, teneretur seipsum prodere; quod nemo concedat. Sed contrarium videtur verius, vnde

114
Si crimen
sit publicum.

Respondeo & Dico Primò, Quando manifestum est crimen, Ius est Iudici quærere in genere quis fecerit, non tamen in particulari an Petrus fecerit, nisi de eo sit aliqua fama vel indicia. Ita Siluester v. Correptio, n. 6. Nauar in cap. Inter verba, conclus. 6. num. 15. in Enchir. cap. 13. numero 40. Innocent. in cap. Bonæ. 1. de electio. n. 5. *Item nota, inquit, quòd sic seruat totus mundus, quòd contingente maleficio notorio, statim inquiri iudex generaliter, non contra certam personam: & facta inquisitione, vocat nominatos in inquisitione de maleficio, vt se defendant: & quòd longam interpretationem recipit ex iteratione factorum, mutari non debet.* Idem tenent Panormitanus & Imola ibid. & alij. Probatum Primò Ex praxi communi Iudicum tam Ecclesiasticorum quam sæcularium, quam durum est condemnare. Secundò, Nisi tales inquisitiones fierent, duo grauissima mala in Repub. sequerentur: nam & populus grauiter offenderetur, videns Iudicem non inquirere auctorem aperti criminis, putaretque eum maleficio fauere; & malefici spe impunitatis inualescerent. Tertiò, Quia nemo potest queri sibi factam iniuriam per hanc generale inquisitionem, imò tota Respub. illam desiderat.

115

Ad primum argumentum contrariæ sententiæ Respondeo, In illis Canonibus agi de inquisitione speciali, qua inquiritur de Petro vel Paulo; non autem de ea, qua in genere quæritur, quis fecerit; vt patet ex ipso textu.

Dices, Inquisitio illa, qua Iudex quærit in genere quis fecerit, non minus præbet occasionem reuelandi crimina occulta, contra ordinem charitatis & iustitiæ, quam inquisitio specialis, qua quæritur an Petrus fecerit: ergo est iniqua.

Non refert
quòd occultum de-
rogatur.

Respondeo, Quòd occulta crimina detegantur, id non prouenit ex ipsa conditione interrogationis; sed ex imperitiis eorum qui interrogantur; qui nescientes Iura, putant se teneri occulta patefacere. Verùm propter tale incommodum per accidens proueniens, non debet omitti inquisitio, tantopere bono publico necessaria; cum hæc secundum se talis sit vt nemini iniuriam irroget.

Neque Iudex Inquisitionem faciens tenetur instruere rudiores ne auctorem detegat, si fortè nulla infamia laboret; id enim redderet eum suspectum corruptelæ, vel fauoris in criminofum; sed potest simpliciter inquirere sicut videt bono publico expedire. quòd si occultus auctor detegatur, poterit contra eum procedere, nec damnum secutum ei imputabitur, vt rectè Nauarrus in Rubric. de Iudiciis n. 87. quia Iure suo vitur. hoc ipso enim, quo criminis auctor est publicè detectus, (etiã si id ab altero iniquè factum sit) potest contra eum informationes accipere, & particularem inquisitionem facere, & conuictum punire: modò tamen ipse per iniuriam non sit causa illius detectionis. atqui hic non est causa detectionis per iniuriam; nam propter bonum commune potest talem inquisitionem institui: nec tenetur cum offensione populi cauere, ne interrogati occultos auctores patefaciant; sed potest illud permittere: nam bonum commune præponderat priuato, præfertim hominis noxij, & supplicio digni. Itaque illa iniusta detectio nec directè nec indirectè censetur illi voluntaria; ac proinde contra talem criminofum ita iniuste detectum potest procedere. Simili modo potest inquirere in eum, cuius crimen cum antea esset occultum, iniuste per aliquem in sermones publicos est deductum: nisi fortè per reuelationem confessionis id factum esset, tunc enim nullo modo posset procedere. vide Sotum de secreto, membr. 3. q. 1.

116

Ad secundum argum. Respondeo, Etsi Iudex possit interrogare, non tamen inde sequitur, reum, si fortè interrogetur, teneri seipsum patefacere; certum enim est, Iudicem in crimine læsæ Maiestatis posse interrogare seu inquirere, reum tamen ante infamiam vel templenam probationem non teneri seipsum prodere. Nec obstat, quòd D. Thomas in Capitulo generali Parisijs, dicitur respondisse, occultum auctorem teneri se prodere ad præceptum Prælati, quando notorium est crimen, v. g. furtum esse commissum: quia tunc solum erat Baccalaureus, & ceteri Magistri ei contradixerunt, vt refert Siluester v. Correptio, num. 6. vnde

Dico Secundo, Etsi Superior in hoc casu, vt offi-
ficio suo satisfaciatur, possit sub iuramento genera-
tim inquirere à subditis quis fecerit; subditi tamen
non tenentur patefacere auctorem, si nulla laboret
infamia, & nihil mali in posterum timeatur. Prior
pars patet ex dictis. Altera est communis sententia
DD. & colligitur ex Canonibus suprædictis. Ra-
tio est; quia Superior non potest obligare subditos
vt reuelent occultos peccatores, sed solum vt eos
qui infamia aliqua laborant multò minus occultus
peccator tenetur se ipse prodere. Nec obstat
factum D. Gregorij epist. 30. lib. 5. qui sacra com-
munionem interdixit cuidam, qui libellum famo-
sum sparserat, nisi se prodederet. & excommunicat
eundem, si se non prodens accedat sacram
Communionem, vt habetur 5. q. 1. c. Quidam maligni:
nam infamator ille tenebatur alterius famam re-
parare, vel certè probare quæ in libello habeban-
tur, quorum neutrum sine sui patefactione fieri
poterat. potest enim quis obligari ad se proden-
dum, quando id necessarium est ad falsæ infamiæ
iniquè irrogatæ absterisionem; quamuis non sit ne-
cesse illam detectionem fieri coram Iudice.

118

Subditi
non tenen-
tur pate-
facere, si
est occultum.

Notandum tamen, si crimen adhuc esset perpetrandum, vel continuandum, vel si ex eo graue dam-

119

dam-

damnum alicui impenderet, quod alia ratione non posset commodè auerti; interrogatus posset, & etiam deberet auctorem patefacere, etsi omnino occultum & nulla infamia laborantem, & Iudex posset opportuna remedia adhibere, vt dictum est dubit. superiore.

120 Petes, Quid si Superior sub iuramento interroget, & absque vlla restrictione iuraueris te patefacturum quidquid nosti de facto & auctore?

Resp. Eo casu non teneris patefacere, nisi quod absque iuramento licite posses, vnde non teneris, si auctor penitus est occultus, & per occultam monitionem corrigi potest. Secus si de illo est rumor, vel si aliter non putatur emendandus. Pari modo, etsi sub pœna excommunicationis præceperit, non teneris, nisi de illo sit aliqua fama, vel nisi damnū alicui inde impendat. de tali enim est huiusmodi præceptum intelligendum. Ita Siluester supra & passim alij DD. Cui addiderim, vel nisi alia ratione non speretur emendandus; quia tunc tenetur etiam absque præcepto Superioris: ergo poterit ei præcipi sub pœna excommunicationis.

DUBITATIO XV.

Vtrum ad inquisitionem specialem necesse sit infamiam præcedere.

121 **R**espondeo, Communis sententia DD. est, Vt Iudex possit contra aliquem in situere inquisitionem specialem tendentem ad punitionem criminum, debere præcedere aliquam infamiam auctoris. Dico Tendentem ad punitionem: quia ad malum impediendum, vt quando agitur de beneficiorum & officiorum collatione, vel de matrimonio contrahendo, licitum est inquirere de impedimentis, vel delictis personarum particularium, etsi nullus de illis sit rumor. omnia enim alioquin erūt plena incestis, sacrilegis vel nefariis coniugijs, & prauis rerum sacrarum & ciuiliū ministris. debent tamen tunc crimina Superioribus aperiri secretò, & quàm minima fieri potest fama laesione. Similiter, quando inquisitio fit ad maleficia impedienda & eorum occasiones tollendas, non requiritur infamia; vt ad auertenda homicidia, sacrilegia, furta, hæreses, & similia. vide Nauarrum in Rubr. de Iudicijs n.92.

122 **P**robatur hæc sententia ex cap. Inquisitionis, §. Tertia, de accusatione vbi dicitur, *Ad hæc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliqua non labore infamia, seu clamosa insinuatio non processerit, puniendum. quinimo super hoc depositiones contra eum recipi non debere: cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt.* & cap. Qualiter. 2. eodem titulo; *Sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio, sic & denuntiationem charitativa monitio, & inquisitionem clamosa insinuatio præuenire.* idque probatur ibidem exemplo villicij Euangelici Luc. 16. qui primò infamatus est apud dominum suum; deinde dicitur ei, *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tue.* & exemplo Sodomorum Genes. 18. de quibus Dominus ait, *Descendam & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.* Ratio est, quia Iudex, quando ad punitionem criminum procedit, debet ex scientia publica procedere: scientia autem publica est; quæ habetur per accusationem vel confessionem rei in iudicio, vel per infamiam,

Scientia publica.

aut per facti euidenciam in conspectu Iudicis & aliorum. Confir. quia meritò quisque posset queri sibi fieri iniuriam, si in vitam eius iuridicè inquireretur, cuius fama alioquin est integra: nam per talem inquisitionem redditur suspectus.

Petes, Quanta debeat esse ista infamia?

123

Quanta infamia.

Respondeo, Non sufficere vt duo vel plures etiam iurati affirmet se vidisse illum crimen commitentem, vt expresse habetur cap. Inquisitionis; quia adhuc res est occulta, ac proinde minime per publicam inquisitionem prodenda: sed requiritur vt rumor de eo sparsus sit per maiorem partem viciniae, vel Collegij, vel Vniuersitatis in qua commoratur, vt dicatur ibidem infamia laborare, vt rectè docet Sotus de secreto, membro 2. q. 6. §. Tertium dubium, ex Bartolo. Idem ferè Caiet. q. 69. artic. 2. vbi requirit vt sit vox publica & frequens, per quam apud viros probos & prudentes meritò reddatur suspectus. quòd si constaret à maleuolis & maledicis ortam esse infamiam, non sufficeret; vt patet ex d. cap. In dubio tamen quibus auctoribus orta sit, indicenda est purgatio, saltem propter scandalum; vt notat Glossa in d. cap. Inquisitionis.

Notandum tamen est, excipi aliquot casus à DD. quibus non requiritur ad specialem inquisitionem infamia præuia de illo crimine.

124

Quando non requiritur infamia si confessus in iudicio.

Primus est, Si quis confessus sit crimen occultum in iudicio, etiam coram paucis; vt coram solo Iudice & Notario; vt colligitur ex cap. 1. de accusat. in 6. nam talis confessio inducit notorium Iuris. Idem dicendum, etiam si solum incidenter illud confessus sit, vt communiter tradunt Iurisperiti cum Bartolo in L. 2. §. Si publica. 7. ad L. Iuliam, de adulterijs. Neque refert, vtrum illud, quod sic confessus est, sit circumstantia delicti, de quo agitur, an distinctum delictum: nam etiam si sit omnino distinctum, Iudex contra illud procedere potest, vt rectè docet Nauarrus in Rubr. de Iudicijs num. 86. contra Sotum. Non tamen sufficit confessio extra iudicium, etiam si coram multis facta sit, nisi ex ea orta sit infamia, vt vult Nauarrus supra: etsi putem contrarium seruari in praxi, vt infra patebit dub. 17. nu. 157. Neque ea, qua facta est metu tormentorum, si postea tamquam metu facta reuocetur. Neque ea, quæ facta est coram Pralato incogitante, aut in aliqua epistola secreta, quam Pralatus aperuit, vt vult Sotus de secreto, membro 2. q. 6. & consentit Nauarrus supra.

Secundus est, Quando Iudici per generale inquisitionem procedenti, patefactus est auctor: tunc enim potest contra eum procedere, vt docet Nauarrus supra n. 87. contra Sotum: estque communis sententia Iurisperitorum in L. 2. §. Si publico. 7. de adulter. Nec refert, quòd testis forte peccauerit reuelando, eò quòd nulla esset infamia: quia ex quo crimen deductum est in publicam Iudicis notitiã, siue bene, siue male, ille tenetur contra illud procedere per particularem inquisitionem, & punire, vt idem contra Sotum docet, & patet ex dictis supra. Confir. quia si priuatus quispiam extorsisset crimen alterius per iniuriam, & deduceret illud in publicum, vel in Iudicium, Iudex deberet contra illud procedere, vt idem Sotus fatetur, membro 3. q. 1. cur non etiam dum per iniuriam detegitur à priuato in iudicio?

125

Si patefactum in generali inquisitione.

Aduerte tamen, casus suprascriptos non esse propriè excipiendos à regula illa generali, qua dicitur,

126

li 4 Absque